

Съдържание

- Руснаците и войната 1
- Как да опазим децата от ChatGPT 2

Руснаците и войната

От началото на войната в Украйна не ми дава мира следният въпрос: **защо и как обикновените хора в Русия търпят това братоубийство?**

Давам си сметка за мощната пропаганда и за цензурата, по-жестоката дори от тукашната, и за украинската, и за западната пропаганда, отнасяща се с руснаците като с „орки“. Ако гладът и смъртта обаче бяха достатъчно, в подкрепата за руската власт щеше да започне същото разложение, което вече виждаме в подкрепата за украинската.

На хартията ще изложим само изводите, които изведохме от информацията, получена от нашите руски приятели. Повече данни можете да намерите на нашия уебсайт.

Преди всичко, не всички работници подкрепят войната. Го-

ляма част от тях пасивно я търпят. По-малка част я отхвърлят, но при липсата на революционна класова организация това остава практически нечутото.

Повече хора се противопоставят на войната в големите градове. В по-отдалечените региони на страната обаче тя се превърна в средство за приближаване към центъра на империята.

Изпращането на войници на фронта се е превърнало в един вид ключов индикатор за ефективността на руските губернатори: те не могат да си позволят да изостават от другите региони, които са им близки по значимост или географско разположение. Това разпалва съревнование между регионите – всеки се опитва да предложи повече пари на потенциалните войници и хората проучват ofertите, за да вземат най-високата.

В условията на война руският империализъм привлича част от работническата класа на наемна служба с високо заплащане, а военната индустрия е принудена да вдигне значително заплатите, за да привлече оредяващите работници.

На капиталистите понякога се налага да удвоят заплатите, за да намерят нови работници. Има съревнование между военните и гражданските компании, което натиска заплатите нагоре. От това печелят особено нискоквалифицираните работници – сега те могат да потребяват повече.

Зад всяка война стои простата националистическа идея:

когато държавата печели войната, печелят всички – и бедните, и богатите.

Богатите несъмнено печелят. Големото грабене започна още с началото на войната. Много чуждестранни компании останаха за местните олигарси. Много руски капиталисти също оставиха активите си на „старите“ олигарси и водещите групировки. Своя дял получи и играчи от „нисшите ешелони“ на руския капитал, бивши изпълнителни директори и топ мениджъри на клонове на западни компании.

Като цяло руската буржоазия увеличи грастично печалбите си по време на войната, но печалбите на буржоазията растат повече от икономиката и това може да стане само за сметка на работниците.

Все пак една част от работниците – различни ръководители на отдели, контролери и пр., както и работници в ключови за капитализма сектори – спечелиха от войната. Доходите на фронтовците скочиха понякога десетки пъти. Ако „новите руснаци“ от 90-те години на миналия век често идваха от света на рекетъорите и сутенъорите, то днес „новите богаташи“ все по-често са сред „освободителите на Донбас“. От тях ще произлязат новите ръководители на държавните компании и на държавните и общинските органи.

Макар военната ситуация да изменя баланса между секторите, без съмнение вътрешнокласовите неравенства остават и нарастват. Растежът в заплащането е неравномерен както между регионите, така и между секторите на икономиката.

Погледнато по същество, чрез войната руското правителство разшири пазара на труда, като масовизира професията на наемния гържавен убиец и разшири обслужващите я индустрии. Докато победите на фронта продължават, а напрежението от войната не съсипе икономиката, това очаквано дава глътка въздух на работниците, които търсят къде да продават труда си. Някои обедняват допълнително, но достатъчно много изглежда се чувстват по-добре от преди.

Войната обаче няма да даде в ръцете на им нито политическата, нито икономическата власт – напротив, военният режим ще бъде използван, за да циментира статуквото. **Какво ще се случи, когато войната приключи и доскорошните убийци се върнат у дома, за да се срещнат с уволнените от току-що затворените военни заводи? Или трябва да се молят братоубийството да продължава до безкрай, за да продължава гържавата да храни семействата им?** ■

Как да опазим децата от ChatGPT

Ако четете този текст, вероятно сте се потрудили, за да стигнете до него. Наистина – да узнаем нещо, става все по-трудно. На върха на пръстите ни е цялата информация на света, но колкото и да движим пръст по екрана, пред очите ни се повтарят едни и същи неща. Истинското познание изисква да положим усилия.

Начинът за получаване на знание се променя много бързо. Четенето е достъпно за повечето хора едва от няколкостотин години. Едва от няколко десетки

имама интернет и уебсайтове, в които да търсим. Едва от няколко години носим интернет в джоба си. И едва от две години имама изкуствен интелект, който да търси вместо нас в Интернет, в лицето на ChatGPT.

На пръв поглед изглежда, че с този все по-лесен достъп до знания все-повече хора ще знаят все по-полезни неща и като цяло познанието на човечеството ще нараства. Практиката обаче показва различен ефект.

Все-повече хора знаят все по-малко неща

В английския език съществуват две понятия – *книжна мъдрост* (*book smart*) и *улична мъдрост* (*street smart*). В българската реалност няма съмнение, че *книжната мъдрост* все по-рядко се намира сред по-новите поколения. Медиите редовно раздухват алармите, идващи от Министерство на образованието, което пък прилага „европейските“ нормативи, че децата ставали все по-неграмотни. Дори без тези бюрократични аларми, всеки, който има наблюдение върху образователната система, знае, че днешните деца са по-разсеяни, по-трудно задържат вниманието си, по-трудно придобиват интерес и по-трудно запомнят нови знания. Причината е добре известна – съвременната информационна среда е тренирала техните умове да обработват единствено забавна, кратка и проста информация – от това се печели най-добре.

Често ни утешават, че за сметка на това децата придобиват повече *улична мъдрост*, която е предимно в областта на отношения между хората. Общуването, на което се научават децата, обаче е строго ограничено

в тесните рамки на социалните мрежи, които ползват. Нещо повече, те биват гресирани да остават в рамките, зададени от невидимите собственици на мрежите, без дори да си дават сметка за това. Ако в истинския свят те биха могли да проявят креативност и да създават различни социални отношения или структури, във виртуалния свят не може да бъде създадено нищо извън контрола на неговите собственици.

Сдобихме се с огромна изчислителна мощ, свързана в световна информационна мрежа, но вместо да *поумнеем, затъпяхме*. Едната причината е в начина, по който е организирано обществото ни – когато всичко се прави в името на печалбата, сигурно е само, че някой ще спечели. *Тъпите* потребители са просто страничен продукт от процеса – от *тъпи* хора се вземат повече пари.

Това може да звучи парадоксално, но съвсем не е прецедент. Може би най-известният информационен пробив в историята е печатната преса на Гутенберг от 1440 година, която позволява писаното слово да бъде разпространявано масово. Книги като *Чук за вещиците* (*Malleus Maleficarum*) от 1487 г. и *Разкриването на вещиците* (*The Discovery of Witches*) от 1647 г. стават много популярни поради добре познати и днес причини – предлагат *тайно познание и разкриване на заговори*. Чрез тях суеверните селяни са имали възможност да *узнат* кой точно е виновен за градушката през лятото или неудачите във войната. Резултатът от този *пробив в познанието* са десетки хиляди наказани „вещици“. Дълги години и страдания са били нужни, за да се научат селяните и техните тогавашни *будители*,

че не всичко, написано на хартия, е истина свише.

Ефектите от ИИ

Изкуственият интелект и по-конкретно технологията на големите езикови модели като *ChatGPT* е може би последният значим пробив в техниките за събиране на информация, с които разполагаме. Излизането му през 2022 година изглеждаше толкова мощно, че даде надежда на богаташите да заменят с роботи доскоро запазени за хората професии като писатели, сценаристи, поети, програмисти и др. Много хора с не толкова добре платени професии, например тези в областта на техническата поддръжка, вече бяха заменени от големи езикови модели, дори в България. За по-творческите професии обаче роботите засега са по-скоро асистенти, отколкото заместници.

Първите мързеливци, които се опитаха да излъжат компютъра да работи вместо тях, бяха – очаквано – адвокатите. В САЩ, където царува принципът на прецедентите, няколко адвокати бяха уличени посочване на несъществуващи съдебни дела, съчинени от *ChatGPT*. Това ги посрами, но показва и една от слабостите на големите езикови модели – те са податливи на т.нар. *халюцинации*, т.е. самият им механизъм на генериране на реч може да изфабрикува данни, които не отговарят на действителността.

Модерните форми на „изкуствен интелект“, които по същество са статистически справочници, обаче имат далеч по-сериозни проблеми от халюцинациите. Преди всичко те са твърде чувствителни към данните, върху които са обучавани. Тези „интелекти“ не могат да правят

„умозакljučения“ и да „вадят изводи“. Те просто запомнят и преформулират информацията, която е стигнала до тях.

Цензура и контрол

Печално известен е случаят с бота *Tau* на *Microsoft* от 2016 година, който се опитваше да се „дообучава“, като води разговори в *Twitter*. За 16 часа троловете в Интернет го научиха да пише всякакви шуротии, дори „Хитлер беше прав“, след което компанията се принуди да го спре.

Урокът обаче беше научен и при стартирането на *ChatGPT* компанията *OpenAI* приложи специална политика за подsigуряване на политкоректността. За подробности може да попитате самия *ChatGPT*. Тук ще кажем накратко, че политкоректността е заложена:

- в дизайна на самата система
- в данните, с които е обучавана
- във фините детайли на реализацията ѝ.

За адаптирането и донаторирането ѝ към темите на деня се грижат специални екипи от наблюдатели и разработчици.

Всичко това може да радва душиците, които много гържат да

получат потвърждение от „интелекта“ за реалността на измисления свят, в който живеят. Истината обаче е, че картината за света, която получаваме от *ChatGPT*, е брутално цензурирана и то най-вече по въпросите, които засягат промяната на света. Колкото по-радикална промяна търсим, толкова по-трудно ще преодолеем цензурата.

Какво се случва?

Няма ясна статистика за използването на новите ИИ инструменти и по-конкретно *ChatGPT* от хората, но са сигурни поне следните тенденции:

- Използва се все повече от все повече хора.
- По-младите го използват повече.
- Новите поколения привикват много по-лесно към използването му.
- Ролята му в производството на интелектуално съдържание в образователната система и медийната среда расте.
- Той е поредната стъпка в процеса на унификация на интернет, в който събирането и търсенето на информация се свежда до консултирането с един единствен източник – доскоро търсачката на *Google*, а вече *ChatGPT* на *OpenAI*.

Предвид горните фактори е ясно, че **идващите поколения все-повече ще разчитат на информацията, получена чрез ИИ и ще я приемат все по-безрезервно**. В комбинация с контрола върху чувствителната информация, която би могла на навреди на статуквото, можем да предвидим все по-безоблачно бъдеще на „най-добрия от всички възможни светове“.

Няма да има сериозна опасност децата да поускат нещо повече за себе си, от онова, което им е представено като възможно. При това те няма да осъзнават, че представата им е съзнателно ограничена от собствените на ИИ, а ще вярват, че някакъв Свръхразум е изчислил, че единственият възможен свят е политкоректният.

Какво да се прави?

Като хора, заели се да променят света, трябва да намерим начин да се борим с този ефект. Разбира се, тепърва ще правим експерименти и ще трупаме опит, но дори сега можем да забележим, че:

- ИИ е сравнително нов феномен и тепърва ще трупаме опит с използването му и последициите от него. Вероятно с времето ще се научим да го използваме все по-добре, точно както суеверните селяните са се научили да опознават света, вместо да преследват „вещици“.
- ИИ ще става все по-мошен и все по-използваем. *ChatGPT*, със своите предимства и недостатъци, е само поредната стъпка в този процес.
- ИИ вероятно ще остане под контрола на малцина корпорации и правителства, поне в

обозримо бъдеще, ако се запазят настоящите тенденции в развитието му.

- ИИ може да бъде много ефективен дори в борбата срещу статуквото, стига да бъдат осъзнавани мощта и ограниченията му.

Предвид това, като по-знаещи, важно е да обясняваме на онези, които вървят след нас, че:

- Поне засега всеки ИИ, напобяващ силно човешкия, е под контрола на огромните американски и китайски корпорации.
- Както всеки инструмент, контролиран от корпорации и правителства, той е използван да научава за нас, докато ние научаваме неща от него.
- Макар да разполага с огромна информационна база, той е целенасочено манипулиран в технически интерес.
- Никой ИИ не е истински разум, а още по-малко по-силен от нашия собствен.
- При все това можем да се възползваме от огромното количество знания, до които той има достъп, за да разширяваме своите.
- Нашите знания неминуемо трябва да включват и познания как да използваме ИИ, за да вършим работата си по-ефективно.

Стари, но златни

Не бива да подценяваме и традиционните средства за информиране. В разговор (с *ChatGPT*) може да се добие информация по определен начин и с определено качество, но с четене на книга и изследване на въпрос – по друг начин.

Преди да се научат да ползват книги, хората са помнели словото наизуст. И днес наизустяването е полезно за много неща и се практикува дори в училище. По същия начин не бива да забравяме старите методи на сдобиване със знание като четенето на книги.

Има огромно количество антимасистемни автори, чието творчество е останало встрани от обучаващите съвкупности на големите езикови модели. Това познание е достъпно само с четене. Например книгите от библиотеката на ФАКБ са практически непознати за *ChatGPT*.

Запазването на хартиените книги и създаването електронни безплатни библиотеки е важна част от борбата с вредните ефекти от езиковите модели. Обучаването на децата да ги използват е още по-важна част. Дори да ни е трудно, трябва самите ние да изградим уменията да се фокусираме върху книга с часове, за да я прочетем, и да предадем това умение на новите поколения, които идват след нас. ■

Пламък се издава и разпространява от Федерацията на анархо-комунистите в България.

www.anarchy.bg
Email: fab@a-bg.org